

Treball monogràfic

**CREADORS EN RESIDÈNCIA
TRINITAT VELLA**

ART I DIGITALITZACIÓ

CRISTINA LÓPEZ
JUDITH PALOMANES
MIREIA PIRLA
NATÁLIA SANAHUJA
MARINA TORT

ART I CULTURA EN L'EDUCACIÓ SOCIAL
CURS 2020-2021

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	2
2. MARC TEÒRIC	4
3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ	7
4. METODOLOGIA DE LA INVESTIGACIÓ	10
5. PROJECTE: CREADORS EN RESIDÈNCIA -TRINITAT VELLA	12
6. POTENCIALS I LÍMITS DEL PROJECTE	17
7. CONCLUSIONS	21
8. REFLEXIÓ I VALORACIONS PERSONALS	22
9. BIBLIOGRAFÍA	25
10. ANNEXOS	26
10.1 Annex: Entrevista	26
10.2 Annex: Infografia Cafè del Món	36

1. INTRODUCCIÓ: PRESENTACIÓ DEL TEMA I JUSTIFICACIÓ

Creadors en Residència és un programa ideat i desenvolupat per l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB), el Consorci d'Educació de Barcelona (CEB) i amb la col·laboració de l'Associació A Bao A Qu i Fàbriques de creació.

És una iniciativa orientada a sensibilitzar i educar en la percepció, comprensió i gaudi de les arts, com a factor clau pel desenvolupament cultural. Parteix de relacionar la creació artística i l'educació, apostant per introduir l'art dins l'escola per apropar la cultura als adolescents i garantir el dret d'accés i participació de tots els alumnes. Concretament és un programa dissenyat per implementar als instituts de Barcelona i amb el qual es pretén incorporar una nova metodologia i model d'aprenentatge en el context de l'educació secundària. En conjunt, es defineixen com iniciatives que afavoreixen l'acompanyament als processos de creació i faciliten l'accés a altres produccions culturals als joves, perquè tinguin l'oportunitat de viure aquestes experiències en altres contextos educatius i culturals.

El present treball se centra en Creadors en Residència de Trinitat Vella, on els artistes residents (els creadors) són la companyia Troposfera, composta pel Dídac i la Teresa, creadors culturals que principalment reflexionen sobre l'existència de l'ésser humà i la seva relació amb l'entorn per mitjà d'un llenguatge de circ propi (Creadors en Residència, 2021). Troposfera són artistes convidats en la participació d'aquest projecte per la Central del Circ, que forma part de la xarxa Fàbriques de creació i són de l'equip de mediació de Creació en Residència.

L'elecció d'aquest projecte sorgeix per l'interès que brotar durant la seva explicació a una sessió de l'assignatura per part de l'equip professional que s'encarrega de desenvolupar-lo. Un dels factors decisius, va ser la principal tasca transformadora que emergeix d'aquesta proposta. És a dir, al trobar que el principal objectiu era apropar noves pedagogies culturals, situant a les persones en el centre del seu procés d'aprenentatge, per donar noves respostes a les necessitats d'aquests adolescents, ens va fer decantar-nos per aquest.

El projecte sencer ens va semblar que mereix ser conegut a fons, perquè tant els objectius com la metodologia desprenien la força necessària per afavorir processos de transformació en aquests contextos, que com ens van explicar, requereixen noves pedagogies d'èxit educatiu, per afavorir canvis tant en els entorns escolars com en l'entorn comunitari. I justament Creadors en Residència, ens va semblar que feia

possible aquest treball dins dels instituts, però que a la vegada trobava el punt de connexió amb la comunitat i projectava el seu treball més enllà de les aules dels instituts.

A la vegada, la proposta transformadora és curiosa d'investigar, perquè utilitza el circ com a disciplina artística, per afavorir aquest procés d'aprenentatge on la persona és la protagonista i responsable de l'adquisició d'aquestes eines i llenguatges. A més, en incorporar pràctiques culturals i artístiques, fa possible apropar als joves el dret a l'accés a la cultura. En oferir aquesta alternativa d'aprenentatge artístic es fa possible que una major part de la població pugui ampliar les seves possibilitats de desenvolupament educatiu en el camp de l'art i la cultura.

Si més no, les persones que participen en aquest projecte tenen garantit el dret a l'accés com a consumidors de cultura, el dret a la pràctica quan s'immersen en els processos de creació i producció artística i, per últim, el dret a la participació per mitjà de les possibilitats de decisió que es donen durant el treball cultural.

2. MARC TEÒRIC

Per començar, el concepte "art" ha patit durant molts anys una clara evolució; durant el passat no es considerava que els artistes i les artistes expressessin les seves necessitats espirituals o emocionals, tan sols se'ls hi considerava "artistes" a aquelles persones que gaudien de qualitats artesanals a les quals se'ls hi contractava per a un treball concret. Tot i això, actualment aquest concepte ha madurat i canviat, ja no es valora només el treball ben fet, sinó que, influeixen altres trets com ara la funcionalitat, l'estètica, el significat, la idea, entre d'altres. S'ha reconvertit, com diu Robert Irwinen: "Un continu examen de la nostra consciència perceptiva i una contínua expansió de la consciència del món que ens envolta". Per tant, "l'art" s'ha transformat en una manera d'expressió per crear sentiments o emocions a l'espectador tant que a vegades es crea art per convertir-se en una eina de protesta, de provocació, o també és utilitzada com a reflex d'una realitat econòmica, social, política tot i que també ens pot mostrar un reflex de la personalitat de l'artista com ara les seves inquietuds, interessos, fantasies o pors. (García, C. 2012)

Per un altre cantó, podem definir la cultura com un conjunt de "formes simbòliques, és a dir, accions intencionades, objectes i expressions de diversos tipus produïts, transmesos i rebuts en contextos socialment específics i històricament estructurats utilitzant processos igualment específics per a tals contextos. (Arañó, J.C. 1994). D'altra banda, l'art és una manifestació expressiva que sorgeix en un context concret, i, com a tal, transmet gran part dels elements que determinen la cultura d'aquest temps i aquest lloc.

Efectivament, la pràctica ha demostrat que l'art pot utilitzar qualsevol material, tècnica o experiència per a "inventar" nous recursos simbòlics o redefinir els existents. A més, la permeabilitat entre l'art i altres sistemes simbòlics és polidireccional i això converteix l'art en generador de nous horitzons estètics en el si de la pròpia cultura.

Molt a contra, la cultura com a fenomen social i l'art, com una de les seves manifestacions tangibles més concretes, requereix l'aportació de tothom. Només cobra veritable sentit quan es produeix un intercanvi conscient entre el llegat històric i identitari que la cultura transmet i els nous usos i significats de valor que les modernes societats li atribueixen. Bé entesa, la cultura no necessita molts recursos perquè es desenvolupi, ja que, com a fenomen social que és, sorgirà i creixerà allà on hi hagi individus. Però el que sí que cal fer és "educar" en la importància i posada en valor que la cultura té,

perquè sense aquesta tasca educativa es produeix una destrossa del passat i una pèrdua dels referents immediats que doten de sentit a la mateixa societat contemporània.

Cal destacar doncs que la cultura ha de ser entesa com una "construcció" específicament humana, resultant de l'acció social. La cultura és aquesta construcció que va fer possible que l'ésser humà arribi a constituir-se com a tal i a diferenciar-se de la resta dels éssers de la natura. Així doncs, les conductes culturals per a ser considerades com a tals han de ser construïdes per una societat, compartides per un grup social, i per tant, són transferibles d'individus a individus, d'una generació a una altra. Els elements culturals compleixen així la funció d'elements constants, capaços de cohesionar, unir, identificar, interpretar i modificar l'acció social. (Guerrero, 2002).

D'altra banda, ell treball social dut a terme des de la perspectiva cultural i artística ajuda a treballar des del concepte de comunitat i xarxa. És a dir, la cultura va relacionada amb el sentiment de pertinença, pertànyer a un grup de què des de la vessant de psicologia es considera "d'iguals". Així doncs, una de les maneres de combatre o prevenir l'exclusió i la vulnerabilitat social és el treball per tal de desenvolupar una comunitat concreta. El teixir vincles entre diferents agents d'un mateix territori per tal de generar dinàmiques relacionals i garantir la subsistència. El treball educatiu des de la cultura va relacionat amb la cerca o el retrobament de les arrels, el passat comú, i d'aquesta forma els seus membres arriben a comprendre, a concebre la seva identitat com a grup específic, com un conjunt dinàmic de valors on es crea i recrea la cultura de manera quotidiana, cosa que els permet la diferenciació amb altres comunitats a causa que aquest es revela de manera diferent entre comunitats d'acord amb les seves característiques.

El valor de la participació és considerat según E. Socarrás (2004) (citado en Causse, 2009), com a quelcom històric-social que com a tal es vincula amb fenòmens polítics, socials i culturals, i "constitueix un procés actiu, transformador de les relacions de poder, en provocar un efecte que tendeix a la redistribució d'aquest entre els diferents actors". La participació també és considerada com la representació d'una interpenetració recíproca dels plans individuals i col·lectius.

Més enllà de tot el que hem esmentat sobre el treball comunitari com a mètode d'intervenció dins el treball social cal esmentar també el concepte de l'art comunitari. En paraules de Sally Morgan, pionera de l'art comunitari a Gran Bretanya: "si l'art comunitari és alguna cosa, és la manifestació d'una ideologia. (Morgan, 1995: 18) Podem apreciar

com el fet de considerar l'art comunitari com un reflex ideològic va relacionat amb la rellevància social que té l'art i amb la possibilitat d'arribar a una autèntica democràcia cultural, és a dir, treballar per una cultura més accessible, participativa, descentralitzada i que reflecteixi les necessitats i particularitats de les diferents comunitats. D'aquesta manera estem parlant d'un nou paradigma de l'art en el qual l'artista, com a concepte, delega part de les seves funcions tradicionals al grup o comunitat i el concepte d'obra artística es transforma cap a quelcom amb un caràcter processual, progressista i d'intervenció social.

Així doncs, des de l'educació social, una bona manera "d'educar" en el control d'habilitats emocionals és recórrer a l'art i la cultura com a teràpia, ja que és una peça fonamental per desenvolupar capacitats i habilitats d'afrontament, comunicar-se de manera segura i positiva, valorar i crear relacions socials sanes, adaptar-se a l'ambient que ens envolta, tenir un millor domini de comportament, disminuir l'estrès i afrontar situacions difícils en el dia a dia. Per exemple, en qualsevol àmbit on treballis com educadora social, segurament caldrà utilitzar l'art per educar en les emocions de les persones participants perquè és un instrument clau per resoldre conflictes, fomentar l'autoconeixement i l'autoestima i desenvolupar, com hem esmentat anteriorment, habilitats interpersonals per poder construir així com mantenir les relacions socials.

3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ: CONEIXEMENT TEÒRIC SOBRE EL LLENGUATGE ARTÍSTIC I LA SEVA RELACIÓ AMB L'ES.

El circ és una disciplina artística que ha sigut desenvolupada al llarg de la història. No obstant això, encara que es mantenen moltes de les característiques d'aquest circ tradicional, aquest s'ha transformat respecte als seus propòsits i intencions. En aquest sentit, el llenguatge artístic sobre el qual se centra el present treball serà el circ social.

Segons Pérez (2017), aquesta disciplina "es pot entendre com el traspàs d'aquest art des de les carpes multicolors fins a espais comunitaris per utilitzar-se com eina d'intervenció psicosocial comunitària, transformant-se en un medi per intervenir de manera lúdica amb nens, nenes i joves en risc social." De la mateixa manera, podríem defensar que es caracteritza per tenir com a finalitat, la persecució no només de la bellesa de l'espectacle, sinó la cerca de la transformació dels participants, de la seva situació i del seu entorn.

D'altra banda, es pot descriure com "un procés d'ensenyament–aprenentatge de tècniques circenses que té com a finalitat la inclusió de persones en situació de risc social i el desenvolupament de la seva comunitat" (Alcántara, 2017, p.957). A més, aquest autor, presenta el circ com una eina educativa i transformadora de la persona, que a la vegada, converteix aquesta en un motor autònom de transformació de la societat.

En conseqüència, el circ com a proposta pedagògica pot millorar, estimular, promoure i desenvolupar tot un conjunt de facultats de les persones a partir de l'aprenentatge de certes tècniques pròpies d'aquest art com serien els malabars, les acrobàcies, equilibris, entre d'altres. I mitjançant aquests aprenentatges s'aconsegueix estimular la creativitat i promoure certes aptituds socials dels participants alhora que es treballa tot un bagatge de valors tals com la cooperació, l'esforç, el respecte, l'autoestima, la superació, la pertinença, la identitat, la comunicació, etc.

D'aquesta manera, és a través de la creació artística que s'inclou una acció socioeducativa que va dirigida a l'assoliment de certs objectius, segons Alcántara (2016), com són adquirir coneixements bàsics sobre les tècniques de circ, sobre l'esquema corporal i psicomotriu; fomentar hàbits saludables de treball físic i autònom, potenciar la creativitat mitjançant el joc i la improvisació i de forma lúdica, assolir un major grau d'expressió i comunicació, disminuir la sensació d'aïllament i cohibició,

afavorir el treball en grup, la participació, l'actitud cooperativa, el respecte mutu, l'escolta activa, fomentar la implicació en els projectes, el centre i la comunitat. Així com, apropar-se a la comunitat amb tallers i exhibicions. A més, es planteja el circ social com a eina potencial per la prevenció i apoderament, sent una disciplina ideal per "treballar en el temps de lleure a l'espai públic per tal que els infants i joves puguin desenvolupar habilitats que generin factors saludables, tant a nivell individual com col·lectiu" (Alcántara, 2016, p.29), ja que la visió que tinguin del seu entorn determinarà la manera de comportar-se i relacionar-se.

En aquest sentit, com explica Alcántara (2017), a través del circ i la creació es pretén educar en valors, els quals es consideren ideals per generar actituds participatives que promoguin una societat forta, reflexiva i crítica enfront de la seva realitat. D'aquesta manera, es treballa en el procés d'aprenentatge del nen, nena o jove, perquè aquest assisteix per decisió pròpia, aprèn al seu ritme i se centra en aquelles tècniques que l'interessa, mentre que el professional es converteix en una figura d'acompanyament que guia perquè la persona assoleixi les metes i superi els reptes i límits que s'ha marcat, així com proporcionar un espai de convivència, positivitat i seguretat.

Característiques del llenguatge artístic per treballar des de l'acció social-educativa

Com ja s'ha esmentat, el llenguatge del circ té la intencionalitat d'educar en valors i és d'aquesta manera com s'intenta treballar des de l'acció social, per aconseguir un canvi i una transformació personal i col·lectiva a través de diverses eines educatives.

Així doncs, un dels elements fonamentals és la participació, la qual es treballa "a través del compromís, la constància i la cooperació. Aquests valors són realitats dinàmiques relacionades amb l'entramat cultural en el qual es donen i sempre expressen la interacció entre els individus, els grups i les institucions socials en un moment donat i en una societat concreta" (Alcantara, 2016, p.31).

A més, es treballa mitjançant el joc col·lectiu i es desenvolupen habilitats físiques que es converteixen alhora en un estímul per fer possible aquesta transformació. De forma individual es treballa la confiança en un mateix/a, la superació i el venciment de límits, l'atenció i l'autonomia, la capacitat de crear i de saber que s'és capaç. D'altra banda, des del treball col·lectiu s'aconsegueix cultivar valors com la solidaritat, la companyonia o l'ajuda mútua, com exposa Alcantara (2016, p. 31). D'aquesta manera, és possible

fomentar el treball en equip i la cohesió social i, en conseqüència, l'empatia i la comunicació entre iguals.

En aquest sentit, tots aquests elements permeten la promoció de la recerca de la identitat, principalment en el col·lectiu de joves, amb el qual es treballa en aquest projecte, ja que és l'edat on conformem el nostre jo. La nostra identitat és dinàmica i les nostres experiències ens fan ser qui som i "Art i digitalització" és una eina perquè els joves en qüestió puguin trobar la seva pròpia, a més d'un sentiment de pertinença. És a través d'eines educatives com aquesta que la persona es converteix en la protagonista del seu propi procés. En aquest cas en concret, a més de tot això, s'ha possibilitat el coneixement d'eines de gran utilitat cap al futur, com l'àmbit de l'educació digital.

En referència a la comunitat, es tracta de treballar amb totes aquestes eines proporcionades i implementar-les, cosa que queda reflectida al treball d'en Dídac i la Teresa amb els joves de 3r i 4t d'ESO. "Art i digitalització" es regeix des d'aquests mateixos valors i aconsegueix assolir uns altres. Entre aquests, podem trobar la paciència, la disciplina, el respecte, el rigor, la recerca, la composició i la creació, a més de la reflexió de continguts. Es pot veure el canvi de perspectiva dels alumnes i com la cooperació i el compromís dels quals parlàvem han influït en el comportament i la transformació del grup. En definitiva, es treballa l'acció social mitjançant la possibilitat de donar eines a través de les quals els joves es poden expressar amb llibertat.

4. METODOLOGIA DEL TREBALL

Per a elaborar el present treball s'ha dut a terme un procés format per una sèrie de fases. Aquestes es poden identificar en:

- Fase 1: Cerca d'informació

Primer, es duu a terme una cerca d'informació i continguts pertinents per a comprendre amb major profunditat la temàtica del treball i elaborar el marc teòric on es recollirà tot un conjunt de conceptes com: què és l'art i la cultura, com es vinculen aquests amb l'educació social, la descripció del llenguatge artístic sobre el qual ens centrem (el circ), la relació que té aquest llenguatge com a acció social/educativa o com un recurs educatiu-social.

- Fase 2: Contextualització del projecte

Una vegada, realitzada una cerca d'informació en relació amb el circ com a llenguatge artístic i eina educativa i social, ens centrem en la iniciativa de Creadors en Residència per a conèixer la finalitat de la mateixa i, concretament, la proposta que duen a terme en Trinitat Vella, a través de la companyia Troposfera.xyz, formada per Dídac i Teresa, anomenada Art i digitalització.

- Fase 3: Preparació recurs de recollida d'informació

Abans de començar a preparar els instruments per a recollir la informació, vam determinar quins són necessaris i els propòsits d'aquests. De manera que, vam considerar que era essencial realitzar una entrevista amb Troposfera.xyz perquè des de la seva experiència ens expliquessin en què consistia el seu projecte.

- Fase 4: Elaboració de l'instrument

En aquesta fase, es va determinar el tipus de preguntes que es pretenia realitzar en l'entrevista. De manera que, es va compondre una entrevista semiestructurada de la qual es va escriure un guió que especificava quin tipus d'informació era rellevant i necessària. A més, les preguntes eren obertes per a poder obtenir respostes més riques i aprofundir sobre certs temes.

- Fase 5: Realització de l'entrevista amb els artistes

A causa de la situació sanitària es va decidir dur a terme l'entrevista per via telemàtica amb Google Meet per evitar desplaçaments, poder estar totes les entrevistadores i no posar en una situació compromesa als professionals, ja que es té en compte les dificultats i limitacions a l'hora de traslladar-se.

- Fase 6: Anàlisi de dades i resultats

Una vegada finalitzat el procés de recollida d'informació, es va procedir a realitzar la transcripció d'aquesta per a poder obtenir amb rigorositat el màxim de dades i informació possible i rellevant. A continuació, es va procedir a analitzar les respostes per a donar sentit a aquest contingut, organitzant-lo i relacionant-lo amb l'assignatura i respondre els diferents apartats del treball.

5. PROJECTE: CREADORS EN RESIDÈNCIA DE TRINITAT VELLA

A la següent taula es presenten els elements essencials per conèixer de què tracta el projecte de Creadors en Residència de Trinitat Vella.

Creadors en Residència de Trinitat Vella - Art i Digitalització
<p>DESCRIPCIÓ</p> <p>Creadors en Residència en un projecte que consisteix a apropar l'art als diferents instituts de Barcelona. Els projectes artístics neixen del ICUB (Institut de Cultura de Barcelona) i amb la cooperació de Fàbriques de Creació, on s'ubica la Central del Circ. L'Institut Josep Comas i Solà de Trinitat Vella va aprovar la participació de Creadors en Residència dins el centre i en Dídac i la Teresa, que són els responsables i creadors artístics van presentar el projecte Art i Digitalització.</p> <p>Amb el projecte Art i Digitalització es dóna a conèixer, s'apropa i es practiquen diferents tècniques de circ, com malabars, dansa o acrobàcies, combinat amb un treball digital i abordant aspectes curriculars. Així bé, plantegen un projecte d'art i digitalització per treballar aquestes dues àrees. La part digital permet abordar i treballar habilitats i competències tècniques, així com qüestions de seguretat digital, xarxes socials, què publicar, quan i de qui és la informació; també es graven i publiquen el contingut relacionat amb les tècniques de circ que practiquen, mentre que en la part artística se centra en els malabars i el moviment del cos, on es reflecteixen els valors del circ, tant individuals com de grup, sobre els quals es regeixen. No obstant això, el més significatiu és el procés d'aprenentatge que realitzen els joves, les eines que adquireixen i tenir l'oportunitat de formar part i desenvolupar un procés creatiu.</p>
<p>OBJECTIUS</p> <p>La finalitat del projecte és apropar l'art als joves, des d'una perspectiva de procés, perquè els adolescents tinguin l'oportunitat de formar part i participar d'aquests processos de creació artística, i es puguin relacionar amb un llenguatge artístic i, en conseqüència, garantir el seu dret a la cultura.</p> <p>També s'identifiquen objectius específics, com:</p> <ul style="list-style-type: none">- Realitzar una educació digital i artística.- Reflexionar sobre els continguts d'art i digitalització, i sobre el seu propi procés.- Apropar els valors propis del circ com seria el companyerisme, el respecte, la col·laboració, treball en equip, la paciència, la disciplina i el rigor.- Donar eines a través de les quals es puguin expressar i afavorir la seva confiança i la seva autoestima.- Proporcionar espais on puguin contactar amb el seu propi cos, des d'una altra forma de conèixer i que trobin altres maneres de relacionar-se.- Trobar un llenguatge comú amb què poder crear vincle i treballar de manera significativa.- Presentar metodologies docents alternatives per presentar i treballar continguts curriculars, però des d'una perspectiva artística.
<p>METODOLOGIA</p> <p>Utilitzen una metodologia pragmàtica. S'integren en l'espai on fan la intervenció i ofereixen eines perquè cadascú, de manera lliure, realitzi un procés d'aprenentatge segons els seus interessos i les habilitats que vulgui desenvolupar. D'aquesta manera, eviten portar a terme</p>

sessions magistrals, les quals els joves estan acostumats i, a través de la demostració i de la pràctica, promouen la participació i l'autoaprenentatge del grup sobre el llenguatge artístic, però també sobre aspectes digitals. Així doncs, tenen l'oportunitat de realitzar un aprenentatge més autònom, gestionat per ells mateixos amb el suport dels professionals.

PARTICIPANTS

El projecte està dirigit al grup de l'aula oberta d'alumnes de 3r i 4t d'ESO, a un grup, només de gènere masculí de 15 i 16 anys. Encara que, la seva proposta està pensada pel conjunt d'adolescents que van als centres d'educació secundària. Dídac ens explica què és habitual que l'escola destini el seu recurs als grups amb més dificultats, com passa en aquesta ocasió, el projecte només s'implementa en l'aula oberta.

AVALUACIÓ/ VALORACIÓ

No hi ha una avaluació explícita, ja que aquesta la realitza el seu professor amb una nota. Tot i això, de manera conjunta amb el tutor, valoren els progressos, la implicació i la participació de cada jove. A més, tant el Dídac com la Teresa se centren en la motivació i la implicació dels joves i els persuadeixen perquè aquesta romangui i sigui constant. D'altra banda, donen la possibilitat de fer un feedback amb els alumnes fora de l'aula mitjançant la via digital.

No obstant, a continuació s'ha elaborat una taula en la qual s'analitza el projecte relacionant amb certs punts o criteris.

Creadors en Residència - Art i Digitalització

CRITERI 1. TRANSFORMACIÓ SOCIAL

En Dídac i la Teresa treballen amb l'objectiu de donar eines als alumnes amb els quals participen en la creació artística, transformant de manera indirecta el model educatiu magistral actual mitjançant la introducció del circ com a llenguatge artístic a l'aula. En aquest sentit, a més de proporcionar continguts digitals i de l'aprenentatge de les tècniques del circ, s'aborden altres qüestions com el treball en equip, el companyerisme, el respecte, la paciència i la recerca.

Es treballa des d'una perspectiva centrada en els interessos i les necessitats dels joves, el que fa possible aconseguir la seva implicació i motivació. D'altra banda, es permet la transformació a nivell individual, de manera que els joves creen un sentiment de pertinença i s'afavoreix la seva autoestima i l'autoconcepte. A més, es promou el seu empoderament personal a partir de ser protagonistes de tot el procés, ja que són ells els que es fabriquen el seu material i els que graven les sessions, creen el blog, etc. A la vegada, s'afavoreix la transformació del mateix grup tenint en compte competències i valors com l'escolta activa, la participació, la cohesió de grup, el respecte, etc. la qual cosa es veu reflectida al llarg del procés amb el seu comportament entre iguals.

Com ja hem comentat, el grup en qüestió són nois de 3r i 4t d'ESO pertanyents a l'aula oberta, un grup que potser presenten certes dificultats d'aprenentatge i són etiquetats per la resta de l'institut com "conflictius i mandrosos". A través d'aquest projecte es treballa un canvi de mirada envers el grup i sobre ells mateixos, ja que en Dídac i la Teresa els hi proporcionen l'oportunitat de demostrar les seves habilitats, competències, capacitats i els seus propis recursos. D'altra banda, també, s'aborden els mateixos continguts curriculars de les assignatures de català i educació física, però emprant el circ com una metodologia educativa alternativa.

CRITERI 2. EXPERIÈNCIA ARTÍSTICA PRÀCTICA

Creadors en Residència en Trinitat Vella apropen les pràctiques del circ a l'institut perquè aquests adolescents trobin l'oportunitat de consumir, crear, participar i decidir sobre diferents experiències culturals. En Dídac i la Teresa apropen diferents eines i recursos perquè els adolescents participin en processos d'aprenentatge artístics, on ells mateixos, són creadors del seu procés. Acompanyats d'aquests professionals, poden participar i practicar tècniques del circ, que aprenen de manera conjunta, amb el suport dels artistes.

S'identifica un gran potencial en aquesta proposta artística, perquè els joves, realitzen un aprenentatge de tècniques del circ (malabars, dansa, diàbolo...), alhora que combina aspectes digitals que posteriorment poden compartir amb la resta d'alumnes i docents de l'institut (ja que tot el treball queda evidenciat en el blog i en els vídeos), llavors, la proposta artística no té només incidència en l'individu i el grup-classe, sinó que l'entorn més proper contempla aquest procés cultural i artístic.

Cal destacar també, com dintre d'aquesta experiència pràctica els mateixos participants són els encarregats de liderar els seus propis processos d'aprenentatge. A més, la construcció de les seves pròpies eines de circ, fa vincular més als participants en aquest procés on principalment es busca que siguin persones actives en aquest transcurs.

Finalment, se'ls facilita aquesta aproximació i vinculació amb la cultura gràcies a la possibilitat d'accedir a espectacles artístics com obres de teatre, a les quals molts dels joves no havien tingut l'oportunitat de visitar anteriorment i ser participants de processos creatius.

CRITERI 3. PRÀCTICA HABITUAL I PROLONGADA

El projecte està plantejat per ser desenvolupat en un total de 44 hores per realitzar durant tot el curs. Així, l'acció directa amb el grup es fa cada dues setmanes, en les dues últimes hores del divendres. Llavors, parlem que la pràctica es prolonga durant un curs escolar, perquè s'imparteix com una assignatura més, de manera habitual i regular durant els tres trimestres.

Encara que sí que s'identifica un fi en l'exercici de la tècnica, és a dir, la pràctica guiada de malabars i del diàbolo, juntament amb els continguts digitals finalitza quan acaba el curs, per tant, tenen en compte els aprenentatges tècnics als quals poden arribar en aquest període de temps. Però d'altra banda, s'entén que els valors del circ són prolongats, i que no finalitzen un cop acabat el curs. Doncs aquests continguts més vitals i vivencials són elements més fàcils i útils d'extrapolar a la vida quotidiana i de compartir amb la comunitat. Els valors adquirits tenen aquesta capacitat d'interpel·lar a la persona i fer que prengui els aprenentatges com a seus, per tant, que els agafi i utilitzi en el seu quotidià.

A més, es considera que en evitar sessions puntuals d'art i digitalització, es poden incloure en aquest procés continguts curriculars, per afavorir l'aprenentatge utilitzant altres metodologies més dinàmiques i participatives amb les que afavorir la implicació de l'alumnat. També es fa possible promoure l'ús del català, com a llengua vehicular, perquè es posa en pràctica durant les sessions. Així bé, la cultura com eina educativa afavoreix la combinació de totes aquestes parts.

CRITERI 4. ACTIVITAT EN GRUP

Tot i que hi ha una part de treball individual on cadascú adquireix un aprenentatge i s'implica en major mesura en allò que l'apassioni o el motivi (en aquest cas, eines digitals, diàbolo, etc.),

gran part del treball que es realitza és grupal. És a dir, el fet de compartir els materials que ells mateixos fabriquen i que es comparteixin coneixements provoca que de manera indirecta es treballin, principalment, elements com la cooperació o la cohesió de grup.

A més, abans de començar amb les activitats i les classes en Dídac i la Teresa ens van comentar que el grup en general tenia molt present els rols de voler ser millor que els altres, de voler manar i d'imposar-se. És amb tècniques com aquestes i amb aquest llenguatge artístic en concret que ha sigut possible canviar aquest comportament i treballar des dels valors sobre els quals es regeix el circ social (com ja hem esmentat anteriorment). Així doncs, a més de conformar un sentiment de cohesió col·lectiva, també s'esdevé una transformació i un creixement personal.

CRITERI 5. VINCULACIÓ AMB L'ENTORN

Un element imprescindible pel bon funcionament del grup i perquè els aprenentatges hagin sigut acceptats d'aquesta manera i a aquest nivell, ha sigut el fet de desplaçar-se i canviar el lloc de treball. Trobar-se en un ambient diferent del de l'escola, al qual ja estan acostumats, on hi ha amplitud per executar les activitats, on surten fora de la seva zona de confort i on es vinculen amb la comunitat encara que sigui en petita escala -com és el cas del centre cívic on acudien i feien les classes- permet que hi hagi una major implicació per part del grup-classe en general, cosa que es veu reflectida en els resultats obtinguts. A més, trobar-se amb diferents grups de joves com ells al centre cívic comporta un sentiment de pertinença encara major, ja que veuen que no són l'únic grup de joves realitzant activitats d'aquests tipus, que hi ha una semblança amb els seus iguals i tenir l'oportunitat de compartir amb ells els seus aprenentatges.

D'altra banda, poder mostrar el que van creant dia a dia mitjançant les eines digitals com els vídeos o el bloc permet que hi hagi una aproximació a la comunitat educativa (amb la resta d'alumnes i amb els docents) i que pugui tenir lloc el canvi de mirada del qual parlàvem. De la mateixa manera, estan pendents de preparar un espectacle a final de curs, no obstant això, no sabem si serà possible portar-ho a terme.

Per últim, en referència a la comunitat fora de l'escola i de tots els elements pertanyents a aquesta, com ens van comentar els professionals, són ells mateixos els que han de decidir si continuar amb els aprenentatges adquirits un cop finalitzades les sessions i, d'aquesta manera, que no quedi només a l'aula.

CRITERI 6. RIGOR ARTÍSTIC

El rigor artístic d'aquest projecte ve donat perquè els professionals que el realitzen tenen experiència i formació en l'àmbit artístic. El Dídac Gilabert és un malabarista experimentat i gran coneixedor de les tècniques de circ. Treballa en un altre projecte artístic, on de manera paral·lela, reflexiona i crea material sobre l'existència de les persones amb el seu entorn, per mitjà del llenguatge artístic. I exposa la seva feina tant als escenaris com a internet, a través de tropsfera.xyz.

La Teresa Santos és llicenciada en dansa en l'Escola Superior de Dansa de Lisboa i porta un llarg recorregut en la dansa clàssica, també treballa en un centre de formació en dansa, l'Arsenale della Danza, on realitza dos peces de rellevant importància, la Fase dispersa (2018) i la Erm (2016).

D'altra banda, el rigor artístic del projecte que implementen és causat per una de les seves finalitats, que és poder compartir el procés realitzat públicament mitjançant una actuació a l'escola, amb la qual poder compartir i donar accés a la cultura, a la resta de la comunitat

educativa. Encara que aquesta és la intenció, depenent del grup, de la seva motivació i preparació, l'actuació final no es pot portar a terme, ja que no tots els joves que participen en el projecte tenen perquè sentir-se còmodes o segurs per presentar el seu treball davant d'altra gent.

També es considera que l'exposició del procés d'aprenentatge es reflecteix a través dels vídeos, de la pàgina web o de les publicacions d'Instagram, on es mostren les tècniques que han anat practicant i les habilitats que han pogut desenvolupar al llarg del treball artístic i digital.

CRITERI 7. ELS I LES PROFESSIONALS

En Dídac i la Teresa són aquells professionals que atorguen el rigor artístic al projecte. Mentre que, el tutor de l'institut té la funció de relacionar allò que aporta el projecte amb les matèries i els continguts, tant de la seva assignatura com d'altres; dialogar amb el creador, vetllar per aquests encaixos i vincular Creadors en Residència amb l'institut.

No obstant això, la Marissa, educadora social i tècnica de mediació comunitària de la Central del Circ, forma part de l'equip de mediació de Creadors en Residència i la seva funció principal és la gestió global del projecte de Trinitat Vella, ja que va ser la que va proposar als creadors participants (Dídac i Teresa). Per tant, s'encarrega de validar, modificar i proposar la idea inicial del projecte tenint en compte les necessitats, així com fer un seguiment, orientar i vetllar perquè aquest encaixi amb el context i els objectius pedagògics establerts.

Tot i això, s'identifica certa falta de connexió entre els creadors i la mediadora, ja que les accions són planificades i executades pels artistes, i aquest no tenen formació especialitzada en l'àmbit social. Per tant, considerem que seria interessant la participació d'un professional de l'àmbit social en el desenvolupament diari del projecte que detecti i doni resposta a aquelles necessitats que sorgeixin a l'aula durant el transcurs de la intervenció, col·laborant amb els artistes.

CRITERI 8. LA GOVERNANÇA

Treballen per oferir als joves l'accés a la cultura, però no només com a consumidors o espectadors, sinó també com a creadors i gestors d'aquesta, és a dir, pretenen fer participants als alumnes del seu procés creatiu i d'aprenentatge. No obstant això, no es pot afirmar que existeix una horitzontalitat plena, ja que la institució en la qual es desenvolupa el projecte és més estructurada, però intenten que els adolescents formin part del major nombre de decisions possibles i adaptin les propostes segons els seus gustos i interessos.

De la mateixa manera, no els obliguen a realitzar accions o activitats que no els interessin o amb les quals no se senten còmodes.

6. POTENCIALS I LÍMITS

Potencials	Límits
<p>La implicació del tutor de l'aula oberta.</p> <p>Es fomenta que s'ajudin entre ells i cooperin, el companyerisme, el respecte, la paciència i el treball en equip.</p> <p>Circ com llenguatge que t'apropa a la cultura, transformació i que a més a més s'introdueix com a llenguatge artístic dins l'aula.</p> <p>Mostren un camí poc convencional com una opció més de futur.</p> <p>Flexibilitat dels artistes per adaptar-se a les necessitats i interessos.</p> <p>Donen l'oportunitat als joves de tenir contacte amb un procés creatiu, d'accedir i participar en la vida cultural.</p> <p>Treballen en xarxa amb la comunitat, ja que disposen del centre cívic per poder fer les classes. Permetent poder desenvolupar-se en diferents espais, et permet tenir la possibilitat de generar un altre jo i una altra imatge d'ells mateixos, fora de les etiquetes que ja porten.</p>	<p>Projecte destinat només pels alumnes de l'aula oberta.</p> <p>Limitacions derivades per les restriccions sanitàries.</p> <p>Els i les artistes no tenen formació en l'àmbit social i no hi ha un professional que formi part de l'execució del projecte.</p> <p>L'horari dificulta sovint el desenvolupament de les activitats, ja que és a última hora i els joves no es concentren del tot.</p> <p>Tenen molt poques hores a la setmana per portar a terme amb profunditat aquest procés creatiu.</p>

Per començar, com a potencial a tenir en compte s'identifica la implicació del tutor del grup, ja que és molt important en el projecte Creadors en Residència - Art i Digitalització, que la figura referent del grup mantingui aquesta relació amb l'equip de Creadors, per tal de garantir una pràctica més prolongada, donada la poca durabilitat dels tallers pròpiament artístics. També, perquè la seva col·laboració fa augmentar la implicació i motivació del grup, i els canvis positius que es donen en aquests processos s'incrementen i es comparteixen fora de les sessions d'art. Així que, amb relació al *Criteri 7: Els i les professionals*, es destaca que la implicació del professorat és essencial, perquè en aquest punt es crea una connexió que pot fer més fort tot el procés d'aprenentatge i de transformació.

Tanmateix, es distingeix com potenciar el treball cooperatiu i en grup, a través del treball d'habilitats com l'escolta activa, el respecte, entre altres, fa percebre l'art des d'una basant de cooperació i la pràctica artística es relaciona directament amb un dels valors del circ social, que es vinculen amb el criteri de transformació i de treball en equip. Tot això ajuda a generar un sentiment de pertinença dintre del grup de participants i, en conseqüència, es generen relacions més sanes basades en la confiança, el respecte, el companyerisme... Aquest valor del treball en grup, observat en el *Criteri 4: Activitat en grup*, genera una consciència del que és el coneixement co-construït i compartit: es comparteixen els materials que ells mateixos fabriquen i això genera, d'una manera orgànica, una major cohesió del grup. Treballar aquesta qüestió va fer millorar la tendència general de tot el grup de "ser el millor", de manar i d'imposar-se, transformant les relacions.

Seguidament, un altre potencial que es troba en aquest projecte és el referent al llenguatge artístic, el circ, que el relacionem amb el *Criteri 1: Transformació social*. Amb aquesta disciplina artística es pretén donar totes aquelles eines possibles als alumnes durant el seu procés de creació artística a l'aula i pel seu dia a dia. A través del circ es faciliten continguts digitals i s'aborden els valors propis d'aquest com el treball en equip, la cooperació, el respecte, entre d'altres. A més, es treballa a partir de la pròpia implicació i motivació dels alumnes produint una transformació a nivell individual, creant en els joves un sentiment de pertinença, millorant la pròpia autoestima i el seu propi autoconcepte. D'altra banda, també es planteja el projecte perquè els alumnes siguin els protagonistes del seu propi procés i, a partir d'aquí, es treballa per impulsar un canvi de mirada envers el grup, proporcionant un espai on puguin demostrar les seves habilitats, coneixements, capacitats, competències i emprant els seus propis recursos.

A més, i de nou relacionant-ho amb el *Criteri 1: Transformació social*, un altre potencial que observem seria el fet d'introduir el circ dins l'educació formal és una manera de mostrar als joves altres vies, camins i sortides laborals i professionals que no són tan convencionals, no se solen mostrar quan fan les orientacions als centres educatius i són oportunitats que possiblement mai havien plantejat.

Tanmateix, relacionant-lo amb el *Criteri 5: Vinculació amb l'entorn*, creiem que podria ser una gran potencial el fet que treballassin amb la resta de comunitat educativa i amb el seu entorn, com per exemple, quan utilitzen el centre cívic per poder fer les classes. El fet de poder realitzar el projecte en diferents espais, desplaçar-se i canviar el lloc de treball és important, ja que surten del seu espai i es desenvolupen d'una altra

manera, també els convida a sortir de la zona de confort trencant amb aquesta realitat a la qual estan acostumats, els promou un canvi en la seva forma d'estar, de relacionar-se, de mostrar-se cap als altres. Tot i això, detectem un límit i és que només hi ha aquesta vinculació amb el centre cívic, no es treballa amb la resta del barri ni amb la comunitat educativa (amb altres grups-classe), hem percebut certa desconexió amb l'entorn.

Seguidament, un altre potencial el voldríem relacionar amb el *Criteri 6: Rigor artístic*, no només, perquè els responsables del projecte són artistes amb formació i experiència, sinó perquè també considerem que aquest rigor professional es pot percebre quan els artistes desenvolupen tot un procés d'observació i identificació per a detectar i poder abordar i donar resposta a aquelles necessitats concretes dels joves a través dels llenguatges artístics, mostrant una gran predisposició cap a l'adaptació de la seva programació per beneficiar el procés creatiu de tots els participants, així com, també, demostrar que el grup són i estan al centre de tot el procés.

Per un altre cantó, un potencial que volem destacar i relacionar amb el *Criteri 2: Experiència artística pràctica*, és l'apropament de l'art i cultura a través d'aquest projecte, ja que permet participar, formar part, mantenir contacte amb un procés artístic, així com d'accedir i participar en la vida i experiències culturals.

D'altra banda quan parlem dels límits cal destacar és que el projecte només va destinat a aquells joves de l'aula oberta. Considerem que pot arribar a ser una mica discriminatori i segregador el fet de treball tan sols amb l'aula oberta, ja que aquests joves podrien compartir tot el que han après sobre el llenguatge artístic amb els altres alumnes enriquint, d'aquesta manera, les seves idees i portant a terme una transformació conjunta sobre els seus rols dins la dinàmica escolar, lluitant i trencant els estereotips i les etiquetes imposades.

Un altre límit del projecte són les restriccions sanitàries derivades per la Covid-19. Les classes estan dividides per bombolles de tal manera que els joves que participen en el projecte no tenen la possibilitat de fer partícips a altres alumnes dels coneixements que adquireixen, ni mostrar el procés creatiu que duen a terme. De la mateixa manera, aquestes limitacions dificulten l'establiment d'un contacte més extens amb la comunitat i el barri.

També, que els artistes no tinguin formació en l'àmbit social, considerem que pot ser una limitació, d'una banda, garanteixen el rigor artístic, no obstant, creiem que seria interessant tenir certa formació en l'àmbit social per garantir l'abordatge de certes necessitats o inquietuds que poden sorgir durant les sessions, la qual cosa fa qüestionar-se si és o no necessària la figura de l'educador social en un projecte d'aquest caràcter i quines haurien de ser les tasques que duguis a terme. En tot cas, considerem que podria ser molt enriquidor la incorporació d'un professional de l'àmbit social dins d'aquest projecte perquè acompanyarà a les persones durant procés i l'execució de les activitats i pogués intervenir davant de certes situacions concretes des d'una perspectiva més social i no tan artística.

Un altre límit del projecte, vinculat amb el *Criteri 3: Pràctica habitual i prolongada*, tot i ser un projecte plantejat per tot un curs i que es desenvolupa de manera progressiva, considerem que es destinen molt poques hores i és difícil portar a terme un procés creatiu amb tanta limitació pel temps. A més, l'horari que es destina per executar aquestes activitats, dificulta el desenvolupament d'aquestes, ja que és a última hora i els joves no tenen una actitud tan implicada i la seva capacitat per a concentrar-se és menor.

7. CONCLUSIONS

A través de l'elaboració del present treball s'han extret certes idees claus que considerem essencials remarcar en aquest apartat. La primera d'elles fa referència a la idea i significat de l'art, entès aquest com un mitjà d'expressió, protesta, provocació i reflex dels interessos, fantasies, inquietuds, emocions o sentiments de l'artista, així com de tot el bagatge cultural i històric que posseeix una comunitat.

D'altra banda, és interessant recollir com des d'una perspectiva cultural i artística es pot treballar a nivell comunitari amb la finalitat de prevenir i lluitar contra aquelles situacions d'exclusió i vulnerabilitat social i promoure l'empoderament, creativitat, democràcia, identitat i unió, ja que mitjançant l'apropament i garantint l'accés a la cultura es pretén transformar la realitat de les persones i afavorir el desenvolupament de les comunitats a través de l'abordatge i treballar sobre el sentiment de pertinença a un grup des del vessant cultural. A més, amb l'art es pretén remoure consciències, generar reflexió i identificar aquells elements que s'han de transformar. L'art es converteix en un nou llenguatge i ofereix una nova mirada cap al món.

De la mateixa forma, ens fa reflexionar sobre la importància d'assegurar una cultura més accessible, participativa i descentralitzada, que exposi les idees i característiques d'un grup o una comunitat per tal de garantir aquest dret de participar i accedir a la vida cultural, a més, d'altres com la llibertat d'expressió i el desenvolupament de la pròpia identitat i personalitat.

Així bé, hem descobert gràcies a aquesta iniciativa com el circ social i les pràctiques característiques d'aquest, que es pot fer possible un aprenentatge que vagi més enllà de la pròpia tècnica circense. Principalment, perquè durant el procés d'adquisició d'aquestes tècniques, es fa possible apropar a la persona a la seva realitat i l'empodera perquè prengui consciència i decisió per poder canviar-la. També, aquest projecte mostra clarament que hi ha moltes maneres d'ensenyar i educar en els centres educatius evitant doncs la pràctica pedagògica tradicional. Així, ens demostren tot el potencial que té implementar una altra metodologia, que fa possible entendre l'educació des d'una mirada més conciliadora, responsable, reflexiva, crítica i empoderadora.

També, utilitzar la creativitat i la innovació per aconseguir una transformació social és essencial en el món que ens rodeja, ja que d'aquesta manera alliberem la nostra ment i podem trobar solucions originals en el nostre dia a dia. Tenir diferents llenguatges amb els quals comunicar-nos, i no parlem d'idiomes sinó de llenguatges artístics, ens crea

un empoderament personal que durant al llarg de la nostra vida podrem anar evolucionant. A més, des de l'Educació Social es pretén que les institucions educatives no es conformin en ser únicament reproductors del sistema social sinó que es compleixi la funció transformadora de la realitat.

Tanmateix, ens surgeix el dubte de quin és la funció o el paper de l'Educadora Social dins d'aquests projectes, ja que sabem que és la persona que dissenya i planifica la intervenció, però no tenim clar fins a quin punt forma part d'aquest procés creatiu. Creiem que la figura de l'Educadora Social és molt important durant l'acompanyament d'aquests projectes perquè potser el que detecta un educador o educadora no ho detecta un artista o potser no estarà del tot preparat per controlar alguna situació complexa com si ho faria una educadora social o també l'educadora podria fer d'intermediari entre els joves i les joves del projecte i la comunitat.

És a dir, la intenció que l'art entri a les escoles i instituts es basa a trencar amb les barreres elitistes i tradicionals i crear una nova educació creativa i innovadora. D'altra banda, fer ús dels diferents llenguatges artístics afavorirà l'experimentació i l'autoconeixement dels joves i de les joves, dels infants, de les persones adultes i també de la gent gran.

D'altra banda, en la nostra opinió, el projecte Art i Digitalització utilitza espais del centre cívic, però el projecte podria estar més vinculat amb el territori, el barri, l'entorn, entre d'altres. Treballar amb altres col·lectius del barri enriqueix aquests tipus de projectes, ja que els joves i les joves podran viure altres realitats i compartir amb l'entorn on viuen el dia a dia.

8. Reflexió i valoracions personals

Cristina: Tot i haver treballat al voltant d'un únic projecte, considero que aquest ens ha ajudat a veure com s'aterra a la realitat tot el que ens han explicat des de primer de carrera. És a dir, és cert que la infància i l'adolescència és un dels àmbits dels quals més informació tenim i més sabem (ja que és el més treballat en aquests quatre anys), però aquesta és una oportunitat per conèixer una perspectiva des de la qual veure la part pràctica de l'Educació Social. Per tant, crec que realitzar aquest treball ha sigut positiu per, a part de treballar en equip, poder prendre consciència de tot el que envolta un projecte: els objectius que ens proposem i la realitat d'aquests a l'hora de portar-lo a terme, les limitacions existents que no depenen de nosaltres, la manera de continuar

donant-li forma al projecte a partir de les necessitats i els interessos que van sorgint als i les participants, entre d'altres. Finalment, també penso que m'ha permès veure com, d'una forma o d'una altra i en major o menor mesura, s'apliquen els valors provinents del circ social (com ja hem comentat: cooperació, participació, autoestima...), ja sigui de manera directa o indirecta.

Natalia: Personalment, m'agradaria destacar que quan jo anava a l'institut m'hagués agradat realitzar aquests tipus de projectes per trencar amb les mateixes activitats rutinaries, els mateixos espais, les mateixes professores, etc. Aprendre a través de l'art, ja sigui circ, música, teatre, dansa, penso que és quelcom que segurament t'enganxa i aprens amb molta més il·lusió i ganes. Veure com l'Educació Social s'apropa cada cop més als instituts i als joves i a les joves en sí és satisfactori ja que en moltes ocasions l'educador o l'educadora social queda en segon pla i no se li dona la importància que en realitat té. En quant a l'equip de treball, penso que ens hem comunicat força bé, hem treballat de manera conjunta i cooperativa i sempre hem compartit les diferents opinions que tenia cadascuna de nosaltres.

Judith: Per mi ha sigut molt enriquidor realitzar i informar-me sobre aquest projecte, ja que no m'havia plantejat mai que el circ podria ser un llenguatge artístic tan potent i un recurs educatiu amb una finalitat transformadora, ja que tenia una concepció molt diferent d'aquest, només com a un espectacle. De la mateixa manera, he pogut veure com certs objectius o valors conflueixen i s'entrellacen entre el que es pretén amb el circ social i allò que s'intenta aconseguir amb l'Educació social. D'altra banda, gràcies a aquest treball, en compartir amb els altres grups i amb el llarg de l'assignatura he pogut conèixer moltes iniciatives interessants que treballen amb disciplines diferents, però totes amb una mirada o amb una finalitat social i artística. Tanmateix, he conegut altres camins i sortides d'aquesta professió que potser no són tan convencionals i crec que és essencial ser conscients de totes les possibilitats que tenim, sent aquestes tan diverses. Finalment, el treball en equip ens ha permès compartir diferents punts de vista, aprendre a treballar amb distintes persones, a coneixe'ns i poder aportar les nostres reflexions i coneixements individuals, carregant de valor i rigor el mateix.

Mireia: Conèixer en profunditat aquest projecte ha estat una experiència enriquidora, en la que com a educadora he pogut reconèixer aquest llenguatge des de una altra basant. A més, gràcies a l'acompanyament que hem tingut del Dídac i la Teresa, he pogut materialitzar com l'art és realment una eina de transformació que afavoreix processos de canvi des d'un o una mateixa. Així bé, en el procés d'investigació del projecte he

pogut aprofundir en la relació que s'estableix entre cultura, drets, participació, creixement, comunitat, valors, etc. En aquest sentit, valoro molt positivament els aprenentatges adquirits al llarg del desenvolupament d'aquest treball, especialment perquè l'art i la manera de treballar segons aquest, es presenta com una metodologia d'èxit en aquells espais on altres de més tradicionals queden obsoletes. D'altra banda, la posada en comú dels altres projectes, al Cafè del Món, em va obrir la mirada cap a altres possibilitats del circ social en altres espais on l'Educació Social també és present.

Marina: L'elaboració d'aquest treball m'ha aportat una perspectiva més concreta del que és el circ aplicat a la intervenció social. El fet de treballar un únic projecte permet aprofundir molt més en aquest així com tractar amb els professionals que el duen a terme, aprofundir en la o les metodologies, conèixer casos concrets. Així doncs és un treball més aviat de profunditat i no tant d'extensió. La posada en comú amb la resta de grups ha estat gratament profitosa per aportar una última perspectiva a cada treball. En el cas del nostre treball, i a mi personalment, el fet d'escoltar la resta de projectes va fer que m'adonés que el projecte que havíem treballat nosaltres té una gran carència que és el fet que no treballa amb una perspectiva comunitària. És a dir, el projecte que hem treballat tan sols amb aquest grup concret d'una aula oberta, però no fa l'exercici de treballar des de l'òptica de la comunitat que, al cap i a la fi, és la més vàlida a l'hora de garantir l'autonomia i l'autosuficiència d'un territori i de les persones que l'habiten.

9. BIBLIOGRAFIA

Alcántara, A. (2016). Circ, educació i transformació social. El projecte pedagògic de l'Ateneu Popular 9Barris. Recuperado de: https://ateneu9b.net/sites/default/files/ateneu_web_newok.pdf

Alcántara, A. (2017). Circo, educación y transformación social. Una propuesta desde la educación social. RES Revista de Educación Social, nº 24. Pp. 957-962. Recuperado de: <https://eduso.net/res/wp-content/uploads/documentos/938.pdf>

Arañó, J.C. (1994). Arte, educación y creatividad. Pixel-Bit. Revista de Medios y Educación, 2, 65-87.
https://idus.us.es/bitstream/handle/11441/45428/file_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Creadors en Residència. (2021). Troposfera.xyz. En residència a l'Institut Josep Comas i Solà. | En Residència (enresidencia.org)

García, C. (2012). ¿Qué puede aportar el arte a la educación? El arte como estrategia para una educación inclusiva. ASRI: Arte y sociedad. Revista de investigación, ISSN-e 2174-7563, Nº. 1, 2012.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3868717>

Guerrero, P. (2002). La cultura. Estrategias conceptuales para entender la identidad, la diversidad, la alteridad y la diferencia. Escuela de Antropología Aplicada UPS - Quito. Abya-Yala.
<https://dspace.ups.edu.ec/bitstream/123456789/11429/1/La%20cultura.pdf>
<https://www.redalyc.org/pdf/1813/181321553002.pdf>

Pérez, S. (2017). Las artes escénicas como metodología educativa en la educación superior. Foro de Educación, nº15, pp. 1-7.

Socarrás, E. (2004). Participación, cultura y comunidad, en Cause, M. (2009). El concepto de comunidad desde el punto de vista socio - histórico-cultural y lingüístico. *Ciencia en su PC*, núm. 3, pp. 12-21. Recuperado de: <https://www.redalyc.org/pdf/1813/181321553002.pdf>

10. ANNEXOS

10.1 Annex. ENTREVISTA

1. Com neix el projecte?

Dídac: Es un projecte artístic del ICUB (Institut de Cultura de Barcelona) juntament amb les Fàbriques de Creació, de les quals forma part la Central del Circ que és la que ens va convidar a formar part d'un dels projectes de residència a l'Institut Josep Comas i Solà de Trinitat Vella. Per tant, el projecte creadors en residència és del ICUB, però nosaltres presentem un projecte artístic als alumnes d'aquest centre.

D'aquesta manera l'ICUB amb totes les Fàbriques de Creació de Barcelona agafen artistes i proposen a les escoles un projecte artístic durant un any. Creadors en residència en un projecte que consisteix a apropar l'art als diferents instituts de Barcelona.

2. De què tracta el projecte?

Dídac: Al principi, vam veure que dins del circ fèiem vídeos, música, pàgines web, no només malabars, acrobàcia o dansa, per tant, estàvem molt preparats per si s'hauria de fer digitalment, a causa de la pandèmia. D'aquesta manera, ens vam proposar aquest projecte, però amb la hipòtesi que potser no aniríem a classe, sinó que seria tot digital. I, al final, s'ha fet tot presencial, però clar, com no se sabia...

Vam plantejar el projecte d'art i digitalització, ja que va dirigit a joves de 15-16 anys, per abordar qüestions de seguretat digital, xarxes socials, què publicar, quan, de qui és la informació, entre d'altres i donar una mica de coneixement sobre això i a part, fer malabars. Per tant, tot allò que s'aprèn a classe es grava, pública i digitalitzant perquè així, també, els ensenyen altres valors és a dir, què gravem, què publiquem, com ens gravem, què volem mostrar de nosaltres intentant generar en ells aquestes reflexions.

Vam decidir que com possiblement hi hauria molt apartat digital, l'hauríem d'utilitzar a favor nostre. Per tant, vam pensar a fer malabars, però sempre amb la intenció de digitalitzar-ho i fer un producte de vídeo. Per exemple, quan volem ensenyar com utilitzar la càmera fem dansa, com estabilitzem la càmera, com fer que no tremoli, però a través de la dansa. També, fem servir el moviment per fer vídeo.

Teresa: A més, apropar l'art a l'escola però des d'un vessant de la creació artística, d'un procés. Hi ha un començament, quins camins fem i on arribem. No és només anar allà, fer un espectacle, ells o comenten i ja està. Però, també, és part de Residència, que es

tinguin l'oportunitat fer anar a veure espectacles, ja que alguns d'ells mai havia anat abans. Consisteix a apropar aquesta cultura, però també que ells formin part, que participin en tot el procés.

Dídac: Sí, és fer un procés creatiu. En el nostre cas, és molt obert, perquè depenia també del nivell d'implicació. Nosaltres hem ensenyat eines i en funció dels referents que ells tenien, és a dir, què els agrada i com intentem que hi hagi un llenguatge comú entre el nostre i el referent que ells tenen. En el nostre grup són tots nois, per tant, allò que escolten es SMS, "batalles de gallos", TRAP i TRIP, a nosaltres no ens interessaven que hi hagués els insults als altres i vam preguntar allò que els agradava i el que no de les "batalles de gallos" i van coincidir que ni els insults ni el menyspreu a l'altre. Per això, intentem fer un joc col·laboratiu d'escenari que té una mica de normes de les batalles de gallos, però que és col·laboratiu, fan diàbolo i s'ajuden entre ells, però depèn molt d'allò que ells vulguin quan estan a l'escenari.

Utilitzem diferents llenguatges artístics, malabars, moviments, vídeos i creació d'una pàgina web.

3. A qui va dirigit?

Dídac: El projecte està dirigit al grup de l'aula oberta d'alumnes de 3r i 4t d'ESO, això passa bastant, que alguns col·legis agafem el projecte Creadors en Residència per aquest grup, quan no és la finalitat del projecte, va dirigit a qualsevol alumne perquè faci aquest procés. No només amb aquells alumnes que no saben què fer.

Nosaltres anem 22 classes de 2 hores a l'institut. Els alumnes que tenim són de 4 classes. Tanmateix, quan no hi som a les classes els facilitem activitats per fer amb el seu professor-tutor.

Intervenim a les hores d'educació física i en català, ja que totes aquelles publicacions del blog són en català i a través d'aquí el professor intervé i els avalua.

Hi ha certes tècniques que el professor-tutor de suport no pot utilitzar, perquè no sap, com per exemple, el diàbolo, en canvi quan fem coses de dansa sí que participa. D'aquesta manera, el projecte també és del professor. Tot i que, depèn del professor i de la sensibilitat que hi tingui.

Teresa: Teresa: El professor de la nostra classe ha creat activitats per poder fer amb els alumnes fins i tot fora de l'horari de classe.

4. ¿Quina finalitat té el projecte? ¿Quins són els objectius?

Dídac: Nosaltres vam anar sense conèixer a ningú, és a dir, el primer dia vam ensenyar a llançar tres pilotes i fer una enquesta per veure quines xarxes socials feien servir, quins *youtubers* miraven, perquè, què els hi agradava, etc. I una vegada vam conèixer el grup, vam dibuixar una línia del que volíem fer.

Objectiu amb el grup, no hi havia així cap específic, intentar educar-los digitalment i que es fessin malabars així, però clar, el circ en si ja té valors com ara el companyerisme, paciència, disciplina, rigor... Per exemple, l'escola ho ha notat que tenen molt més de respecte entre ells ara que a l'inici del curs, llavors quan fem una classe no pensem en els objectius perquè ja sabem que hi és.

Teresa: Per mi és sobretot la possibilitat de donar-los eines a través de les quals es puguin expressar ja sigui a través del disseny fent un logo, a través del diàbolo, d'una visió d'un vídeo i així van agafant confiança en ells mateixos que és el més important.

Dídac: Al final estem allà per donar eines, si es fan servir són ells qui trien. Clar que intentem donar eines que els donin llibertat.

5. Aquests objectius que es volen aconseguir mitjançant el procés, els plantegeu vosaltres com a professionals o heu parlat amb ells i elles i els heu tingut presents a l'hora d'elaborar el projecte?

Dídac: Hem sigut els professors per una qüestió de càrrega d'horari. Si perdem moltes hores debatent, potser no podem acabar el projecte. Vam passar el primer trimestre donant eines, ensenyant a editar vídeos, a utilitzar el WordPress, fer malabars... i una vegada això vam començar a fer frases, a expressar-se amb el llenguatge que havíem donat, amb vídeo o amb el que volguessin. A partir del que hem anat veient, hem intentat ser honestos amb ells. No són molt oberts tampoc, si diem "ens seiem i parlem" potser no parlaran molt.

Teresa: Si, per exemple vam veure que els hi agradava molt el diàbolo i des d'aquell moment vam deixar les pilotes de costat i vam tirar cap a l'altra activitat. Però ells tenen les pilotes que van construir així que si d'aquí a un any volen practicar ho poden fer. Tornant un altre cop enrere, penso que un altre objectiu és que ells contactin amb una altra forma de conèixer el seu cos i el cos dels altres i de quina manera es poden relacionar. Per exemple, un dia que vam fer exercici bàsic de conduir a l'altre amb els

ulls tancats, vaig veure una expressió a la cara d'un alumne quan va acabar de "Uau, que m'està passant, que és això, que acabo de viure que no entenc, però m'agrada". I aquests moments ho són tot.

Dídac: He trobat el que vam posar nosaltres d'objectius a la residència i vam posar: treball en equip, companyerisme, composició, paciència i recerca. També, reflexió de continguts, QUÈ compartir, COM compartir i quines són les eines necessàries per fer-ho. És a dir, donar eines perquè puguin fer tot això. És a dir, durant el primer trimestre, "Among us" estava molt de moda i jo vaig jugar tot el primer trimestre per entendre com funcionava, és a dir, fas l'esforç per apropar-te a ells i elles. Porto mirant a youtubers com Willy Rex, Ibai, per aconseguir un llenguatge comú. Hi ha un exercici de dansa que un es posa al mig i tots estem en cercle i un comença un moviment i els altres han de descobrir qui comença el moviment. Vam fer aquest joc per a escalfar i de sobte es van enganxar molt. I nosaltres no entenem com s'havien enganxat tant a aquest joc. I és que les dinàmiques d'aquest joc s'assemblaven molt als del "Among us".

Teresa: Aquest cop no jugaven a la pantalla sinó que jugaven amb el cos.

Dídac: Amb els malabars es poden fer moltes coses, per exemple es poden escriure números i es pot treballar les matemàtiques a través de l'art.

Teresa: Una característica d'aquesta edat és per exemple, clar nosaltres el poc de moviment i dansa que hem fet amb ells, ja que per ells era una introducció al moviment i la dansa, i això ho fas amb nens petits i clar hi ha una creativitat absoluta, expressió, improvisació... però amb ells es queden parats. Si demanem coses molt concretes sí que ho feien i els hi agradava i tot, però si els demanem coses amb més llibertat ja els hi feia vergonya.

Dídac: jo m'esperava més caliu a nivell digital per part d'ells. Hi ha dies que parlen més que altres, que tenen més ganes de participar que altres dies. Tens una pregunta o una activitat preparada i si veus que aquell dia estan participatius, doncs generes aquell debat si no potser doncs no. És participatiu sense que ells ho sàpiguen. El debat de les baralles de gallos sí que ho van fer per exemple. També treballen com es fa una contrasenya segura, fàcil de recordar. Hi ha punts claus, i els punts clau que són imprescindibles per mi i que per nosaltres són importants sí que els asseguem, però si no és més anem aquí a jugar, i al final el circ i la dansa són disciplines que necessiten molt entreno, com la música. Llavors, si volem que surtin a improvisar o fer un truco al públic han d'estar segurs i això, si el diàbolo només l'agafen a les hores de classe, si no han fet una càrrega horària d'entrenament, els ficaràs davant del públic i s'enfonsaran.

El que hem intentat és fer un espai segur, per exemple l'altre dia, estàvem fent unes improvisacions on hi ha tres persones al darrere, dos al davant i una, sent els dotze. El que fan és un truco, on els tres de darrere només tenen els pals, els dos del mig tenen els diàbolos i els estan accelerant i el que és al davant fa la rutina que més li agrada. Llavors, quan aquest falla o acaba li passa als de davant o darrere per fer rotar el diàbolo. L'altre dia parla amb un noi que està molt motivat perquè tenia una idea sobre com fer-ho una mica complexa. I jo li vaig dir que si falleu, què passa, perquè ara quan algú falla hi ha altres diàbolos engegats que es poden passar, o sigui, si tu falles, l'altre et pot agafar el focus i et protegeix. El que han fet és un lloc on es protegeixen entre ells, però això encara no ho han entès. Llavors si ho fem amb un diàbolo i anem a una plaça de Barcelona ho poden passar fatal, aquí s'està generant un trauma. És a dir, el que estem fent és crear un sistema on clar que hi ha risc i s'exposen, però si es cuiden en comunitat no és farà tan malament. Llavors amb això si s'ensenyen els valors que explicàvem abans. En funció de com ells improvisen o del que ells donen, l'evolució va cap a un costat o cap a un altre. Jo puc idealitzar allò que vulgui, però qui es ficarà allà al davant són ells i, per tant, depèn d'ells. Si no es volen ajudar potser hem de canviar de lloc.

6. Quina metodologia utilitzeu per desenvolupar el projecte?

Dídac: nosaltres som bastant pragmàtics. Donar eines, que no fos un trauma per ells fer un procés i que tinguin algun resultat tangible. O sigui, amb totes les classes que tenen a la setmana i els deures, tampoc podem envair el seu espai. Nosaltres no diem les coses s'han de fer així i heu d'entrenar... Ho fem en la càrrega horària de classe, nosaltres comptem amb això.

Tot i això, el primer trimestre els ensenyàvem l'objecte i havien de repetir i l'última classe que vam anar a fer fotos per una revista, els vaig dir que portessin el que volguessin. Jo els vaig corregint, perquè intento que hi hagi una individualitat, perquè tots ja tenen unes bases. Els pregunto, què és el que t'agrada fer a tu, què és el que vols dir i intento que cadascú faci el que li agrada. Llavors, si jo tinc dues hores i són 14, l'altre dia que estaven fent fotos, jo no puc estar amb tots. Encara no estan prou madurs per estar sols i provar coses noves, només hi ha dos que fan això.

Aquest és un dels problemes que tenim, que no podem acompanyar a cadascú tota l'estona que ens agradaria. Jo quan em quedo sol amb ells em costa molt més gestionar-lo, és molt important el suport del professor i valoro molt positivament que faci diàbolo amb el grup.

Teresa: Una altra cosa important és que més del que puguin aprendre del que nosaltres tenim per ensenyar, crec que per ells és contactar amb professors diferents en el sentit de ser gent que ha tirat cap a un camí no tan convencional a la vida i que ells mai haurien pensat que també podria ser una opció.

Dídac: I més en un barri com Trinitat, que té una realitat bastant específica.

Teresa: I l'espai, no només a les aules, perquè vam començar en el seu col·legi, en una aula movent totes les taules i cadires i estava bé, però no hi havia molt espai físic. Després ens vam moure cap al centre cívic i està molt bé perquè ells han de fer el pas de sortir de la seva zona de confort, en el bon sentit.

Dídac: Per això, ens vam reunir amb tota la gent que fa Residència i tothom va dir que quan se sortia del col·legi tot canviava. Tenim la sort de poder anar al parc a fer diàbolo i canvien tots els rols, perquè no estan a classe, no estan tan confiats... Al centre cívic passa el mateix, ja que canvien la seva realitat. Quan els treus d'allà pots generar un altre jo i una altra imatge d'ells i es poden provar en altres territoris. Encara que després no els agradi i tornin a ser com eren a classe, però els hi donem aquest espai.

Teresa: Ells veuen que nosaltres venim frescos i no tenim el rol que tenen els altres professors a classe. Tenim paciència amb ells, creuem en ells, no els jutgem, etc.

Dídac: Ens interessa que estiguin bé entre ells i amb ells, ja que no venim a fer classes professionals. Imposar unes pautes i uns currículums que després no funcionen... "Expressa't, sigues tu i estigues bé amb els altres".

Tenim la sort que en Quim, el seu professor, a vegades marca pautes i nosaltres podem ser el "poli bueno". Hi ha vegades que les classes van molt malament i en Quim és el que l'endemà els fa la reflexió: "Esteu veient que no feu res a classe..." i la classe següent estan bé, perquè el professor ha fet el seu treball i tenim molta sort perquè es nota el seu treball amb els alumnes.

Teresa: Vam fer una reunió amb els professors i els alumnes per videotrucada i va ser quan vam tenir feedback dels professors. Estaven contents amb la direcció que estava prenent el projecte.

Dídac: Si no tens un bon aliat dins de l'escola és un problema i en el nostre cas està molt bé, ja que és el mateix institut el que ho demana. Tot està encarat perquè no passi, però hi ha anys que el professor es gira i no vol implicació. En Quim també ens va dir

que nosaltres som pragmàtics, que hi ha altres artistes que els costa expressar el que volen fer i la comunicació és més complicada. Nosaltres hem volgut tenir resultats des del dia 1, tenint una web, fent fotos... Ells sempre veuen un resultat d'allò que fan. Tot i que la línia d'aprenentatge del diàbolo és bastant lineal i no molt escalonada, intentem que de cada classe tinguin un resultat i això també els motiva. Es veuen a ells mateixos fent-ho.

7. Quins consideres que són els punts forts i febles del projecte? Amb quins límits us heu trobat al llarg del procés?

Dídac: jo crec que el problema més gran és que és de 12:00 a 14:00 i tenen gana i els hi costa concentrar-se, això és el problema més gran, l'hora. Que siguin tots nois, que podia semblar un problema, no ho és, perquè de sobte hi ha rols d'alfa que no tenen perquè no han d'aparentar. O sigui, una vegada que estàvem al carrer hi havia tres noies que coneixien i de cop i volta es van començar a pegar entre ells per dir qui era més fort, tot d'aparença. Llavors, hem tingut la sort que al no haver un rol femení a la classe, potser són més amics, perquè no han d'aparentar. Clar, és que el problema més gran que hi ha és la càrrega horària. O sigui, tenim 22 classes.

Teresa: el mínim són 22 classes, però com venim de Balaguer no podem fer més viatges.

Dídac: o sigui, començar un procés creatiu amb tan poques classes és difícil de fer. I a part, perquè és important el temps. És com el vi, si plantes raïm, no tindràs vi el mateix any.

Intentem posar coses més concretes i direccions més clares, els diem anem cap aquí.

Per exemple, ara hi ha un que realitza un treball de música i està fent bases per les improvisacions. I ho ha fet a la intimitat, potser perquè ell és creatiu a la intimitat, a les hores de classe igual no és creatiu, perquè el que vol és entrenar, no vol fallar davant dels amics. És a dir, hi ha aquestes coses. Per això, qualsevol pràctica artística que es faci fora de classe és important, perquè hi hagi una evolució. Per això dic que potser faltin tres anys, perquè potser a l'estiu tenen temps i s'enganxen. Al final, aquí és una cosa que han de vindre i ho fan a classe i fer-ho fora de classe ho han de triar ells i és on es troba l'evolució més gran.

Teresa: jo crec que el més important del projecte és que s'aconsegueix, en el sentit que tomen contacte amb aquest procés. No seran els grans diabolistes, que per això potser necessiten tres anys.

Dídac: penso que anem com un trimestre endavant. Ara seria el moment de començar a fer frases, per després exposar-se al públic, encara estan agafant força. Però potser és cosa d'aquest grup, en un altre grup no sé com hagués funcionat.

8. Feu algun tipus d'avaluació?

Dídac: No ens han demanat res i sabem que és Educació Física. En funció de com s'impliquen tindran una nota o una altra, però sent aula oberta mentre vinguin... Aquesta nota la posa en Quim i no ens han ficat aquest pes a nosaltres.

Teresa: L'avaluació no tan respecte a nota sinó com a reflexió amb ells la fem més individualment, no a nivell de grup. Quan veiem algú motivat i amb un canvi d'actitud anem i parlem amb ell.

Dídac: Sobretot és qüestió de temps. Si després de cada classe fem 10 minuts de feedback perdem molt temps. Jo havia pensat de fer-ho digitalment si haguessin estat més actius, ja que conèixer a l'alumne es pot fer fora de classe. A mi no em costa res invertir una estona a la setmana, però és una opció que jo dono i si no es vol agafar, no passa res. Acabem a les 2 i tenen molta gana. No podries asseure-los per parlar a aquesta hora i aquests espais s'han de buscar d'una altra forma menys oficialitzada..

9. Per finalitzar el projecte, teniu pensat fer alguna cosa a final de curs com a tancament?

Al principi no sabíem si faríem alguna cosa, ja que el projecte ja té una finalitat digital que s'ha complert des de l'inici (blog, vídeos...). Però un dels alumnes va dir que estaria bé fer una mena d'espectacle a llocs emblemàtics de Barcelona i vaig pensar que estava bé. Vam començar a pensar a portar bicicletes i fer una ruta i que provin d'improvisar al carrer. El dia 5 de juny faran una prova i després anirem tots a dinar a la platja. Farem alguna cosa perquè ells s'han oferit. No és un projecte del tot horitzontal, però quan ells proposen ho adaptem. El primer dia vam aclarir que treballaríem en funció del que ells proposessin i en aquest sentit sí que és horitzontal.

Teresa: tota aquesta informació apareix al blog.

10. Com medirieu l'impacte que genera el vostre projecte als participants?

Dídac: pel que han dit els professors és molt positiu, per exemple, ara tots parlen català i hi havia molts alumnes que, al principi, només parlaven castellà i que per a ells era una lluita. Des de 2012 que hi ha una guerra política amb això i per a ells no és una qüestió d'idioma sinó de bandera. A més, com la Teresa és portuguesa i jo parlava en portuguès de la mateixa manera que ella parlava en català, això els hi va canviar bastant la perspectiva. A nivell de classe jo crec que s'han unit com a grup.

Teresa: el fet que ara tinguin material que és seu, de creació pròpia i això és un material que tenen i que en qualsevol moment o lloc el poden compartir amb altra gent. De fet s'està intentat organitzar que puguin donar una classe de diàbolo al centre cívic.

Dídac: a causa de la Covid hem hagut de fer-ho en el centre cívic. I al centre cívic demana a canvi de cedir l'espai quelcom a canvi. Nosaltres vam proposar que ells donessin una classe a nens del barri, en aquest sentit sí que s'aconsegueix un impacte en el barri. A més a més es genera quelcom més constant, ja que d'aquesta manera ells també surten de l'escola i ells poden anar al centre cívic a entrenar si volen. Una altra cosa que va intentar, però no va sortir: hi ha quatre que crec que són marroquins i jo els hi vaig preguntar que si parlaven àrab i tots quatre em va dir que sí. Els vam proposar de fer les classes també en àrab i van dir que sí. Vam parlar amb una associació d'un altre barri, però al final no s'ha implicat prou i no s'ha fet.

Teresa: i per exemple, quan hem fet sortides per mirar espectacles ha estat interessant que hagin pogut veure altres grups i maneres de treballar amb el diàbolo.

11. Amb l'escola heu vist algun impacte?

Dídac: el Quim ens va dir, per exemple, que hi ha professors que s'han reservat el dia 5 de juny per a venir-nos a veure. Jo crec que al final el seu estatus a pujar una mica dins l'escola. Potser finalment no es treuen l'ESO o si, però igualment s'ha canviat una mica la imatge d'aquest grup, no són només els nois de l'aula oberta.

Teresa: també són capaços.

Dídac: a mi, com a mínim, estudiar també em costa. Vaig començar enginyeria química i no la vaig acabar, els entenc molt. Costa estudiar història o aprendre't els accents i més quan ja hi ha el Softcatalà. De quina manera els hi has d'explicar que s'ho han d'aprendre de memòria quan no tenen gens d'interès cap a això. Com nosaltres anem

amb quelcom tan obert i que se surt bastant del sistema, a ells els hi senta bastant bé tenir aquest espai.

Teresa: i respecte a la resta dels alumnes de l'escola, no sé quin impacte perquè com no poden compartir l'activitat del diàbolo. El que sí que sé és que quan vam fer el compte d'Instagram del nostre grup vam fer codis QR, els vam imprimir i els vam enganxar per a tota l'escola per a mostrar a la resta d'alumnes que l'activitat era quelcom divertit. Però després no sé més quin impacte ha tingut.

Dídac: clar com a anar al centre cívic i no estem en l'escola i després en el pati no es poden barrejar entre ells. Hi ha moltes dinàmiques que haguessin estat interessants si les haguéssim pogut fer. Per això està bé el blog, perquè si fem a classe uns exercicis i ells els hi volen enviar a un amic, poden i, així els col·legues poden seguir una mica el fil de les classes. Al final aquestes dimensions tan petites, com el diàbolo, es basen molt en lo digital. Jo abans hi havia de viatjar a molts llocs per a poder aprendre, és per això que internet ha estat un punt molt interessant.

10.2 Annex: Infografia del Cafè del Món

Judith Palomanes, Mireia Pirla, Cristina López, Nària Sanahuja i Marina Tort

Creadors en Residència - Trinitat Vella

ART I DIGITALITZACIÓ

Creadors en Residència és un projecte que consisteix a apropar l'art als diferents instituts de Barcelona. L'Institut Josep Comas i Solà de Trinitat Vella va aprovar la participació de Creadors en Residència dins el centre, i el Didac i la Teresa van introduir el projecte en qüestió, anomenat **Art i Digitalització**.

Amb el projecte Art i Digitalització es dona a **conèixer**, **s'apropa** i es **practiquen diferents tècniques de circ**, com malabars, dansa o acrobàcies, **combinat amb un treball digital i abordant aspectes curriculars**. Així bé, plantegen un projecte "d'art i digitalització" per treballar aquestes dues àrees. La part digital permet abordar i treballar **habilitats i competències tècniques**, així com qüestions de seguretat digital, xarxes socials, què publicar, quan i de qui és la informació; També, es graven i publiquen el contingut relacionat amb les tècniques de circ que practiquen, mentre que en la part artística se centra en els **malabars i el moviment del cos**, on es reflecteixen els **valors del circ**, tant individuals com de grup, sobre els quals es regeixen. No obstant això, el més significatiu és el **procés d'aprenentatge** que realitzen els joves, les **eines** que adquireixen i tenir l'oportunitat de formar part i desenvolupar un procés creatiu.

OBJECTIUS

L'objectiu principal del projecte és **apropar l'art als joves**, perquè aquests tinguin l'oportunitat de formar part i participar en els processos de creació artística i es puguin relacionar amb aquest llenguatge artístic.

Els objectius específics són:

- Realitzar una **educació digital i artística**.
- Reflexionar sobre els **sentiments d'art i digitalització**, i sobre el seu **propri procés**.
- Apropar els **valors** propis del circ com el companyerisme, el respecte, el treball en equip, la paciència, la disciplina i el rigor.
- Apropar eines a través de les quals es puguin **expressar** i afavorir la seva **confiança i autoestima**.
- Proporcionar espais on puguin **conèixer amb el seu propi cos**, des d'una altra forma de conèixer i que trobin altres maneres de **relacionar-se**.
- Trobar un llenguatge comú amb el qual poder **crear visualment i treballar significativament**.
- Presentar **metodologies docents alternatives** per treballar continguts curriculars a l'aula, però des d'una perspectiva artística.

PUNTS FORTS/ FORTALESES

- Implicació del professor
- Es treballa el **companyerisme, el respecte, la col·laboració, la paciència i el treball en equip**.
- Circ com llenguatge artístic amb el qual **aborden aspectes curriculars i amb el qual transformen la seva realitat**.
- Mostren als joves altres camins en la vida i realitats que potser no són tan convencionals i que ells mai haurien plantejat com una opció.
- **Flexibilitat dels artistes** per adaptar-se a les necessitats i interessos.
- Oportunitat de contactar amb un **procés creatiu, d'accedir i participar en la vida cultural**.
- Vineu amb la comunitat: disposen del centre cívic per fer les classes.
- Es desenvolupen en diferents espais, els permet tenir la possibilitat de generar un altre jo i una altra imatge d'ells mateixos, desproveint-se de les etiquetes.

PUNTS FEBLES/ LIMITACIONS

- Projecte destinat només pels alumnes de l'aula oberta.
- Limitacions derivades per les restriccions sanitàries.
- Artistes que no tenen formació en l'àmbit social.
- L'horari els dificulta, a vegades, per desenvolupar les seves activitats, creuen que són unes hores on els costa concentrar-se, a més de tenir molt poques setmanalment per portar a terme el procés.

CONCLUSIONS

- L'art i la cultura com eines per prevenir i lluitar contra les situacions d'exclusió social. Així com un recurs per remoure consciències, generar reflexió i identificar aquells elements necessaris a transformar.
- A través de l'art es promou l'empoderament, la creativitat, la democràcia, la identitat i el sentiment de pertinença entre els participants.
- És fonamental apropar i garantir el dret a la cultura a totes les persones. Així com assegurar que aquesta sigui més accessible, participativa, descentralitzada i que reflecteixi les idees i característiques d'una comunitat.
- El circ com disciplina artística que permet portar a terme un **procés d'aprenentatge** que va més enllà de les pròpies tècniques circenses, proporciona eines per transformar la nostra realitat i presenta una **metodologia pedagògica alternativa**.

PARTICIPANTS

Alumnes de l'aula oberta de 3r i 4t d'ESO, d'entre 15 i 16 anys, de l'Institut Josep Comas i Solà.

Encara que, la seva proposta està pensada pel conjunt d'adolescents que van als centres d'educació secundària.

